

6. Fiskalni tokovi i politika

Fiskalni deficit u Q3 2013. iznosi 58,7 mlrd. dinara (6,1% kvartalnog BDP), a u prva tri kvartala zbirno 139,6 mlrd. dinara (5% devetomesecnog BDP). I pored rasta privredne aktivnosti, javni prihodi realno opadaju, jer je rast privrede zasnovan na snažnom povećanju izvoza i rastu poljoprivredne proizvodnje, dok domaća tražnja opada brže od plana. Osim toga na pad prihoda su uticali i naglo obaranje inflacije, povećanje sive ekonomije, ali i pogoršanja finansijske pozicije privrede i građana. Procenjuje se da će javni prihodi u 2013. biti manji u odnosu na iznos planiran prilikom rebalansa za oko 40 mlrd dinara. Javni rashodi u Q3 umereno rastu, usled povećanja izdataka na robu i usluge i subvencije, ali u oktobru dolazi do njihovog usporavanja, zbog ograničavanja diskrecionih rashoda od strane Vlade, u cilju održavanja deficitu u planiranim okvirima. Iako su uštede na diskrecionim rashodima poželjne, neophodno je voditi računa o tome da ove uštede ne dovedu do rasta docnji ili problema sa funkcionisanjem države. Procenjuje se da će konsolidovani fiskalni deficit u 2013. prema domaćoj metodologiji iznositi oko 5,6% BDP, a prema međunarodnoj metodologiji oko 6,6% BDP. Vlada je planirala fiskalni deficit u narednoj godini od 7,1% BDP. Povećanje fiskalnog deficitu posledica je ublažavanja najavljenih mera štednje, odlaganja nekih reformi, kao i pojave novih rashoda. Za obezbeđenje kredibilnosti programa fiskalne konsolidacije i vraćanja javnih finansija na održivu putanju neophodno je napraviti dodatne uštede od oko 1% BDP, kako bi fiskalni deficit u 2014. godini bio manji nego u ovoj godini. Javni dug je na kraju oktobra iznosi 59,8% BDP. Procenjuje se da će, pod pretpostavkom da se ostvare projektovana makroekonomska i fiskalna kretanja, javni dug na kraju godine iznositi oko 62-63% BDP, a da će na kraju 2014. godine dostići blizu 70%.

Opšte tendencije i makroekonomske implikacije

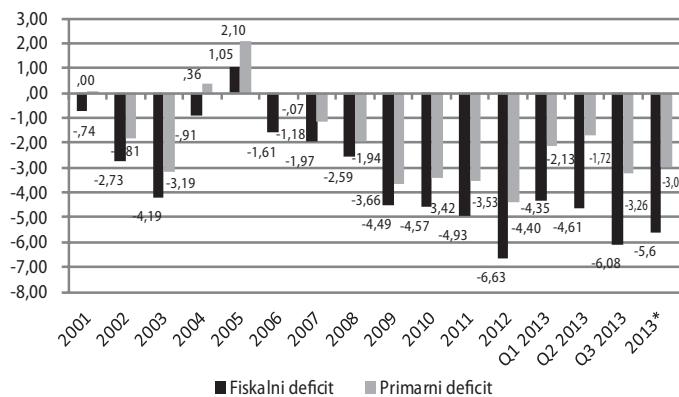
Fiskalni deficit u Q3 iznosi 6,1% BDP

U Q2 2013. ostvaren je konsolidovani fiskalni deficit od 58,7 mlrd. dinara (oko 6,1% kvartalnog BDP), dok je deficit ostvaren u prva tri kvartala zbirno iznosi 139,6 mlrd. dinara, tj. oko 5% BDP ostvarenog u prva tri kvartala. Istovremeno, primarni fiskalni deficit u Q3 je iznosi 3,3% BDP, a procenjuje se da će u 2013. godini primarni deficit iznositi oko 3% BDP. Relativno značajna razlika između ukupnog i primarnog fiskalnog deficitu ukazuje na to da su rashodi kamata relativno veliki (zbog visokog nivoa druga, te rastućih kamatnih stopa). Nastavak ovakvih trendova mogao bi da dovede do toga da rastući rashodi kamata dovedu do daljeg rasta deficitu, tako da javni dug postane samogenerišući.

Fiskalni deficit će u 2013. prema domaćoj metodologiji, iznosi 5,6% BDP

Prema rebalansu budžeta Republike, u 2013. godini planiran je konsolidovani fiskalni deficit od 5,3% BDP. Procenjuje se da će javni prihodi biti manji za gotovo 1% BDP u odnosu na iznos planiran prilikom rebalansa. Istovremeno, usled ograničavanja diskrecionih rashoda i rashodi će biti niži od plana, ali se procenjuje da će smanjenje rashoda u odnosu na plan biti manje od 1% BDP. Polazeći od kretanja u periodu Q1-Q3, te od očekivanih makroekonomskih i fiskalnih kretanja u ostatku godine, procenjuje se da će fiskalni deficit u 2013. (prema domaćoj metodologiji) iznositi oko 5,6% BDP.

Grafikon T6-1. Srbija: Konsolidovani fiskalni bilans i primarni fiskalni bilans¹

Izvor: Obračun QM-a

¹ Primarni deficit (deficit bez kamata) predstavlja razliku između ukupnih javnih prihoda i ukupnih javnih rashoda iz kojih su isključeni rashodi na kamate.

...a prema međunarodnoj metodologiji oko 6,6% BDP

Prema domaćoj metodologiji, rashodi po osnovu sanacije banaka, kao i rashodi po osnovu pokrivanja gubitaka javnih preduzeća i onih u

6. Fiskalni tokovi i politika

državnom vlasništvu (kroz plaćanja njihovih obaveza, po osnovu prethodnih zaduživanja za koje je država dala garancije, kroz davanje „mekih“ kredita – koji se neće vratiti i sl.) se ne iskazuju kao rashod i ne uključuju u fiskalni deficit. Prema međunarodnoj (GDS) metodologiji, ove transakcije se smatraju rashodima i kao takve bi trebalo da budu uključene u fiskalni deficit. Kada se ovi rashodi uključe u konsolidovani bilans, procenjuje se da će konsolidovani fiskalni deficit u 2013. godini iznositi oko 6,6% BDP, što je izrazito visoko kako u apsolutnom iznosu, tako i u odnosu na druge evropske države. Primarni fiskalni deficit u 2013. godini, računat prema međunarodnoj metodologiji, iznosiće oko 4% BDP.

Javni prihodi dalje usporavaju i manji su od planiranih

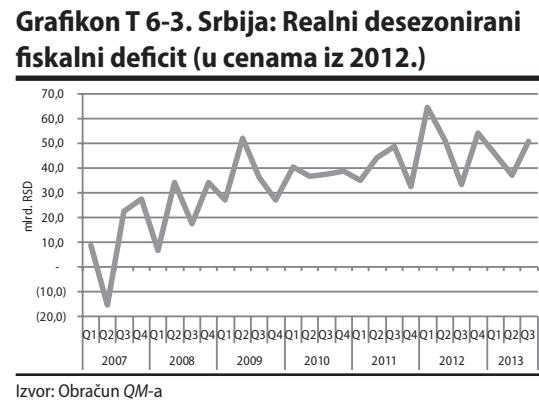
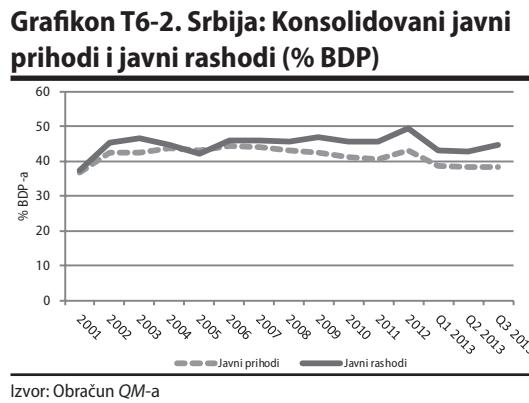
U Q3 se nastavlja realan pad javnih prihoda, kako u odnosu na isti period prethodne godine, tako i u odnosu na prethodni kvartal (kada se isključi efekat sezonskih faktora). Dinamika javnih prihoda u periodu jul-oktobar ukazuje da će konsolidovani javni prihodi u 2013. biti manji u odnosu na iznos planiran rebalansom budžeta Republike, za oko 40 mlrd. dinara, pre svega usled manje od planirane realizacije prihoda od poreza na potrošnju i doprinosa za socijalno osiguranje. Na kretanje javnih prihoda utiče kretanje relevantnih makroekonomskih poreskih osnovica (dohodaka i potrošnje), kretanje makroekonomskih indikatora (inflacije, kursa, spoljnotrgovinskog bilansa i dr.), kao i promena parametara poreskog sistema, te nivo sive ekonomije i finansijske discipline. U 2013. realni pad domaće tražnje i inflacija je nešto brži od plana što može delimično da objasni smanjenje javnih prihoda. Osim toga plan prihoda sadržan u rebalansu budžeta bio je preoptimističan za 15 milijardi dinara¹. Međutim, ocenjujemo da su najvažniji razlozi manjih javnih prihoda od plana i pogoršanje finansijske pozicije privrede i rast sive ekonomije. Smanjenje kreditne aktivnosti banaka kao i rast procenta loših kredita predstavljaju indiciju da se finansijska pozicija privrede (likvidnost i solventnost) značajno pogoršava. Povećanje sive ekonomije je posledica kako visoke tolerancije prema neplaćanju poreza, koji se ispoljavaju kroz: periodične reprograme i delimični otpis poreskih obaveza, tolerisanje vidljivih oblika sive ekonomije (širenje prakse izbegavanja izdavanja fiskalnih računa, prodaje novih industrijskih proizvoda na pijacama) i dr. tako i neadekvatne reakcije poreske uprave. Uporne tvrdnje predstavnika Poreske uprave da „naplata poreza ide po planu ili da je čak bolja od plana“, uprkos podacima koji pokazuju visok podbačaj naplate, verovatno predstavlja jedan od razloga što Vlade nije pravovremeno preduzela mere za poboljšanje naplate poreza.

S obzirom da je rebalans budžeta Republike izvršen u junu, odstupanje javnih prihoda u odnosu na plan za oko 1% BDP u periodu od pola godine se ocenjuje kao izrazito veliko i ukazuje na potrebu značajnog unapređenja postupka planiranja javnih prihoda. U tom smislu, preporučuje se primena praksa iz razvijenih zemalja (Austrija, Nemačka, Velika Britanija i dr.), koja bi podrazumevala snažniju (suštinsku i formalnu) koordinaciju relevantnih državnih institucija (Narodne banke, Ministarstva finansija, Fiskalnog saveta) kako pri projektovanju makroekonomskih kretanja, tako i pri projektovanju fiskalnih tokova na osnovu prepostavljenih makroekonomskih kretanja.

...javni rashodi u Q3 rastu, ali će na nivou 2013 godine biti manji od budžetiranih

Konsolidovani javni rashodi su u Q3 realno porasli u odnosu na isti period prethodne godine, kao i u odnosu na prethodni kvartal (nakon što se isključi sezonski efekat). Rast konsolidovanih javnih rashoda posledica je, pre svega, znatnog rasta rashoda na robu i usluge, kao i rashoda na subvencije, a u manjoj meri rasta kapitalnih rashoda. Rast javnih rashoda u odnosu na Q3 prethodne godine delimično je i posledica niske osnovice za poređenje, jer je u Q3 2012. godine u periodu formiranja Vlade postojao problem ograničene likvidnosti, zbog čega su realizovani samo najurgentniji rashodi. U oktobru se uočava umereno usporavanje rashoda (realni desezonirani rashodi manji su za 3,8% u odnosu na septembar), pre svega usled ograničenja koje je Ministarstvo finansija uvelo u pogledu diskrecionih rashoda koji se mogu ostvariti do kraja godine, kao odgovor na znatno odstupanje prihoda od planiranih. Iako se dodatne mere usmerene na zadržavanje fiskalnog deficitu u 2013. godini ocenjuju kao neophodne, takodje je potrebno i da se izbegne situacija da ograničavanje diskrecionih rashoda do kraja godine dovede do rasta docnji ili ugrožavanja normalnog funkcionisanja pojedinih segmenta države.

¹ Videti Fiskalni savet (jun 2013) "Ocena rebalsna budžeta za 2013. godinu, predloga strukturnih reformi i budućih strukturnih kretanja"

Najavljenе mere fiskalne konsolidacije predstavljaju pozitivan, ali nedovoljan korak za stabilizaciju javnih finansija...

Fiskalni deficit od oko 6,6% BDP u 2013. godini je najveći u Centralnoj i Istočnoj Evropi i jedan od najvećih u celoj Evropi. Osim toga, za razliku od drugih evropskih država koje su u prethodne dve-tri godine uspele da smanje fiskalni deficit, on u Srbiji kontinuirano raste. Bez sprovodenja mera snažne fiskalne konsolidacije, verovatnoća izbjiganja krize javnog duga u 2014. godini bi bila veoma visoka. Mere fiskalne konsolidacije koje je Vlada usvojila sadrže uštede oko 1-1,2% BDP, što je znatno manje nego što je najavljenio od strane Vlade početkom oktobra (2% BDP). Smanjenje, uštede posledica je ublažavanje nekih mera štednje (plate), odlaganje nekih reformi (penzije) kao i pojave novih rashoda. Na povećanje rashoda uticali u novi rashodi koji su namenjeni za rešavanje statusa preduzeća u restrukturiranju, kao i rashodi za TV pretplatu. Kao rezultata svega navedenog fiskalni deficit u 2014. godine će biti za oko 0,6% BDP veći nego u prethodnoj godini. Iako program fiskalne konsolidacije sadrži niz mera koje će doprineti smanjenju strukturnog fiskalnog deficit-a, ocenjuje se da je zbog kredibilnosti programa neophodno da on po svojem obimu bude takav da obezbedi makar minimalno smanjenje fiskalnog deficit-a u 2014. u odnosu na tekuću godinu.

Za značajnije smanjenje rizika izbjeganja krize javnog duga neophodno ostvariti dodatne uštede od oko 1% BDP u 2014. godini

Zbog toga, kao i zbog potrebe da fiskalna konsolidacija dovede do stabilizacije javnog duga (kao % BDP) do kraja 2016. godine, preporučuje se uključivanje dodatnih mera u program fiskalne konsolidacije, koje će obezbediti smanjenje deficit-a za dodatnih 1% BDP u 2014. godini. Te mere bi trebalo da obezbede dalje smanjenje javnih rashoda, i to onih kategorija čiji je efekat na privredni rast najmanji, a koje nisu obuhvaćene do sada najavljenim mera-ma - pre svega rashoda na penzije i plate (detaljnije o oceni fiskalne politike za 2014. godinu vidi: Osrt 1 (Arsić i Randelić)). Vlada je tokom rasprava o budžetu podnela niz amandmana, kojima će se smanjiti rashodi u 2014. godini, ali ocenjujemo da će i nakon njihovog usvajanja deficit ostati na nivou od oko 7% BDP, - predloženim amandmanima se samo otklanja rizik da deficit bude veći od planiranog.

Analiza dinamike i strukture javnih prihoda i javnih rashoda

Nastavlja se realni pad javnih prihoda

U Q3 2013. nastavljen je realan pad javnih prihoda u odnosu isti period prethodne godine (za 2,4%), iako je taj pad nešto sporiji nego u prethodnom kvartalu. Istovremeno, ostvaren je realan pad desezoniranih javnih prihoda i u odnosu na prethodni kvartal (za 1,4%). Pad ukupnih javnih prihoda uzrokovani je pre svega znatnim padom prihoda od poreza na potrošnju, dok prihodi od poreza na faktore proizvodnje rastu. Na prvi pogled, pad javnih prihoda deluje neočekivano, budući da je u Q3 zabeležen solidan oporavak privredne aktivnosti, dok je realan kurs dinara ostao približno nepromenjen u odnosu na kraj Q2. Ipak, rast privredne aktivnosti u Q3 bio je zasnovan na izrazito visokom rastu izvoza, koji je oslobođen od poreza na potrošnju, te na znatnom rastu poljoprivredne proizvodnje, gde je stepen poreskog obuhvata takodje ograničen, što objašnjava izostanak pozitivnog efekta rasta privredne aktivnosti na porast javnih prihoda.

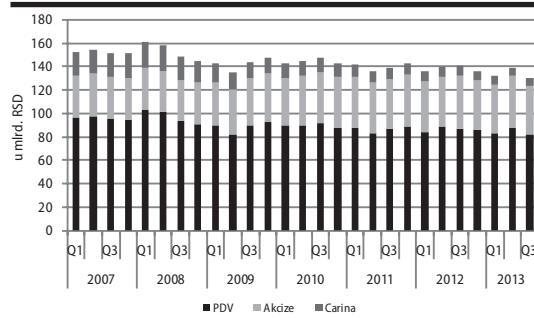
Prihodi od PDV opadaju, zbog pada domaće tražnje, rasta sive ekonomije i finansijske nediscipline

Realni prihodi od PDV su u odnosu na Q3 prethodne godine zabeležili realan pad (za 6,2%), a znatan realan pad (za 6,9%) desezoniranih prihoda od PDV je zabeležen i u odnosu na prethodni kvartal. Pad prihoda u odnosu na isti period prethodne godine posledica je i relativno visoke osnovice za porezovanje, jer je u septembru 2013. došlo do povećanja prometa pred najavljenim

6. Fiskalni tokovi i politika

povećanje stope PDV od oktobra 2012. Deo pada prihoda od PDV, u odnosu na prethodni kvartal, se objašnjava time što je Ministarstvo finansija u septembru prekinulo višemesečnu praksu prebacivanja dela povraćaja PDV u naredni kalendarski mesec. Ipak, i kada se isključi taj efekat, realni desezonirani prihodi od PDV u Q3 bili su niži (za 1,7%) u odnosu na prethodni kvartal.

Grafikon T 6-4. Srbija: Kretanje realnih konsolidovanih desezoniranih prihoda od poreza na potrošnju (u cenama iz 2012.)

Izvor: Obračun QM-a

U oktobru je zabeležen veoma blagi rast realnih desezoniranih prihoda od PDV (za 0,8%) u odnosu na prosek prethodnog tromesečja, što ne ukazuje na značajniji oporavak ove vrste prihoda. Procenjuje se da negativni trendovi u kretanju prihoda od PDV predstavljaju posledicu značajnog rasta izvoza, usporavanja domaće potrošnje i uvoza, porasta sive ekonomije i povećanja finansijske nediscipline. Izostanak sistematskih aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije u 2013. u isčekivanju velikih efekata uvođenja on-line kontrole fiskalnih kasa, najavljenog za Q1 2014, može dovesti do značajnih rizika smanjenja stope naplate PDV u međuvremenu.

Prihodi od akciza opadaju – verovatno zbog rasta neregistrovanog prometa akciznih proizvoda

...a pad beleže i prihodi od carina

Prihodi od poreza na dohodak opadaju, dok prihodi od doprinosa rastu

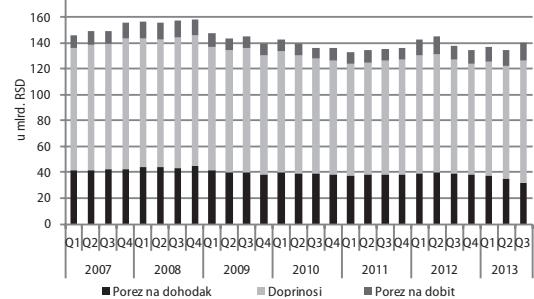
Realni desezonirani prihodi od akciza su u Q3 2013. znatno opali u odnosu na prethodni kvartal (za 4,8%), a znatan realan pad je zabeležen i u odnosu na isti period prethodne godine (za 10,9%). Podaci za oktobar ukazuju na nastavak sličnih trendova (realni desezonirani prihodi od akciza opali za 4,7% u odnosu na prosek prethodnog tromesečja). S obzirom da u Q3 nije došlo do realne apresijacije kursa, te da rok za plaćanje akciza za drugu polovinu septembra nije bio tokom vikenda, ocenjuje se da je na pad prihoda od akciza u Q3 značajno uticalo povećanje sive ekonomije u domenu prometa akciznih proizvoda (pre svega rezanog duvana i duvanskih proizvoda), a moguće i smanjenje potrošnje tih proizvoda.

Prihodi od carina (realni, desezonirani) su u Q3 blago opali (za 2,5%) u odnosu na prethodni kvartal, što predstavlja nastavak višegodišnjeg trenda, dok je u odnosu na isti period prethodne godine realan pad prihoda od carina veći (16,9%). Ocenjuje se da je u uslovima stabilnog realnog deviznog kursa, nastavak pada prihoda od carina (u odnosu na prethodni kvartal) posledica usporavanja uvoza, naročito iz zemalja sa kojima Srbija nema zaključen sporazum o slobodnoj trgovini.

Prihodi od poreza na dohodak građana su u Q3 (realno, desezonirano) znatno opali (za 9,2%) u odnosu na prethodni kvartal, dok su realni desezonirani prihodi od doprinosa zabeležili znatan rast (od 8%). Slična kretanja su ostvarena i u odnosu na isti period prethodne godine - prihodi od poreza na dohodak su znatno realno opali (za 18,8%), dok su prihodi od doprinosa znatno porasli (za 7,3%). Divergentno kretanje prihoda od poreza na dohodak i doprinos, koji se u velikoj meri plaćaju na istu osnovicu, posledica je smanjenja poreza na zarade i povećanje stope doprinosa za

penzijsko osiguranje u junu 2013. Zbirno posmatrano, realni desezonirani prihodi od poreza na dohodak građana i doprinosa su u Q3 značajno porasli (za 3,1%) u odnosu na prethodni kvartal, što se delimično objašnjava povećanjem zarada u javnom sektoru u aprilu (isplate vršene od maja). Ipak, s obzirom da su realni desezonirani prihodi od poreza na dohodak i doprinosa i u oktobru nastavili rast (za 1,6% u odnosu na prethodno tromeseče), rast ovih javnih prihoda može ukazivati i na povećanje stope naplate poreza na dohodak i doprinos. Ipak, davanje pouzdanije ocene o tome, biće moguće nakon prispeća podataka i za ostatak godine.

Grafikon T 6-5. Srbija: Kretanje realnih konsolidovanih desezoniranih prihoda od poreza na faktore proizvodnje (u cenama iz 2012.)

Izvor: Obračun QM-a

Prihodi od poreza na dobit u Q3 su znatno porasli, usled povećanja poreske stope

Realni desezonirani prihodi od poreza na dobit znatno su porasli (za 18,3%) u odnosu na Q2, a značajan realan rast (od 39,6%) je zabeležen i u odnosu na Q3 2012. Rast prihoda od poreza na dobit u najvećoj meri predstavlja posledicu povećanja stope poreza na dobit sa 10% na 15%, koje će se odnositi na dobit ostvarenu u 2013. godini, ali se odražava i na iznos akontacija koje preduzeća plaćaju po ovom osnovu u toku 2013. godine

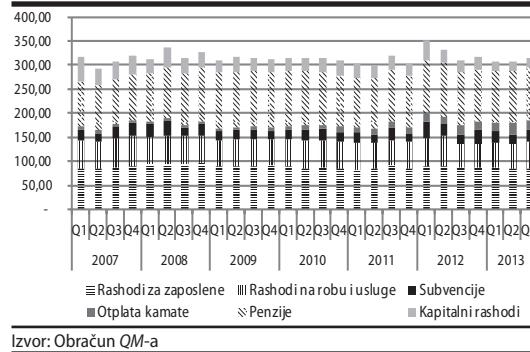
Ostali poreski prihodi (realni desezonirani) su u Q3 zabeležili umereni rast (za 3,2%) u odnosu na Q2, što može ukazivati na povećanje stepena iskorišćenosti izvornih i ustupljenih javnih prihoda od strane lokalnih zajednica, zbog gubitka dela prihoda od poreza na zarade i drugih kvazifiskalnih dažbina. Neporeski prihodi (realni, desezonirani) su u Q3 zabeležili blagi rast (za 1,4%), što može predstavljati posledicu različite dinamike uplate pojedinih vidova neporeskih prihoda.

Javni rashodi u Q3 umereno rastu

Realni desezonirani javni rashodi su u Q3 bili viši za 2,6% u odnosu na prethodni kvartal, a umeren realan rast (od 2,1%) je zabeležen i u odnosu na Q3 2012. Rast rashoda u Q3 u odnosu

na prethodni kvartal posledica je relativno niže osnove za poređenje (rashodi su u Q2 znatno opali), ali i ubrzane realizacije pojedinih rashoda (pre svega za robu i usluge i subvencije). Rast rashoda u odnosu na isti period prethodne godine posledica je niske osnove za poređenje, jer je usled niske likvidnosti budžeta u periodu formiranja Vlade (Q3 2012.) bila usporena realizacija rashoda. U cilju zadržavanja fiskalnog deficitu u planiranim okvirima Ministarstvo finansija je od kraja septembra smanjilo diskrecione rashode svih direktnih budžetskih korisnika do kraja 2013. godine, usled čega su rashodi u oktobru (realno desezonirano) opali u odnosu na prosek prethodnog tromesečja za 5,4%.

Grafikon T 6-6. Srbija: Kretanje konsolidovanih desezoniranih javnih rashoda (u cenama iz 2012.)

Izvor: Obračun QM-a

...pre svega usled rasta rashoda na subvencije

Realni desezonirani rashodi na subvencije su u Q3 bili veći za 9,7% u odnosu na Q2, dok su u odnosu na Q3 2012. rashodi na subvencije bili realno veći za 36,1%. Rast rashoda na subvencije u Q3 posledica je nestabilne dinamike izdataka na subvencije, zbog oscilacija u likvidnosti budžeta, te vanredne isplate subvencije za preduzeće Simpo.

...kao i usled rasta rashoda na robu i usluge

Rashodi na robu i usluge su u Q3 (realno desezonirano) porasli za 14,2% u odnosu na Q2, dok je realan rast ovih rashoda u odnosu na Q3 prethodne godine nešto niži, ali i dalje relativno visok (9,5%). Rast rashoda na robu i usluge u Q3 može predstavljati posledicu odlaganja određenih nabavki u prethodnim kvartalima usled problema u primeni novog Zakona o javnim nabavkama, te činjenice da je zbog toga i osnovica za poređenje bila niža.

Kapitalni rashodi blago rastu, ali su i dalje niski (oko 3% kvartalnog BDP)

Kapitalni rashodi su u Q3 bili (realno desezonirano) veći za 4,5% u odnosu na prethodni kvartal. Taj rast može predstavljati posledicu dinamike plaćanja po privremenim situacijama za izvedene radove i ne ukazuje na sistematsko povećanje javnih investicija. U odnosu na Q3 2012. godine ovi rashodi su realno znatno opali (za 17,4%), tako da su kapitalni rashodi u ovom kvartalu iznosili oko 3% BDP. To je upola manje od kvartalnog fiskalnog deficitu, što ukazuje da je i u Q3 došlo do daljeg pogoršanja neto imovinske pozicije zemlje, jer je više od polovine zaduživanja za finansiranje fiskalnog deficitu iskorišćeno za finansiranje tekuće potrošnje.

Realan pad rashoda na penzije usporava, zbog obaranja inflacije

Rashodi za penzije su u Q3 (realno desezonirano) bili veći za 1,3% u odnosu na Q2. Rast rashoda na penzije u Q3 u odnosu na Q2 predstavlja posledicu indeksacije izvršene u aprilu, a moguće i dinamike odlaska u penziju (procenjuje se da će se broj penzionera u Srbiji, pod ostalim nepromenjenim uslovima povećavati za oko 1% godišnje). Stope međugodišnjeg realnog kretanja rashoda na penzije pokazuju da je u Q3 došlo do usporavanja realnog međugodišnjeg pada – sa 4,8% i 4,1% u Q1 i Q2 respektivno, na 1,6% u Q3. To predstavlja posledicu obaranja inflacije, čije znatno usporavanje dovodi do usporavanja realnog međugodišnjeg pada ovih rashoda.

6. Fiskalni tokovi i politika

Rashodi za zaposlene blago opadaju Realni desezonirani rashodi za zaposlene su u Q3 bili za 1% niži nego u Q2, a realan pad ovih rashoda (za 3,8%) je zabeležen i u odnosu na Q3 prethodne godine. Usporavanje rashoda na zarade zaposlenih uzrokovano je pre svega padom rashoda na zarade koje se isplaćuju iz Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, što je posledica specifične dinamike ovih isplata u zdravstvu.

Iako rashodi kamata opadaju u odnosu na Q2, međugodišnje stope rasta ukazuju na nastavak trenda povećanja ovih izdataka Realni desezonirani rashodi za kamate su u Q3 znatno opali (za 13,6%) u odnosu na prethodni kvartal, što je posledica visoke osnove za porečenje, jer su u Q2 izvršene isplate velikih iznosa kamata po osnovu emitovanih evroobveznica. Ipak, u odnosu na Q3 prethodne godine rashodi kamata realno rastu (za 9,5%), što je posledica rasta nivoa zaduženosti države i prosečne kamatne stope (u strukturi javnog duga smanjuje se učešće jeftinih obaveza kao što je stara devizna štednja, a raste učešće novih, skupih zajmova).

Analiza fiskalnih kretanja po nivoima države

Prihodi svih nivoa države padaju, pri čemu je taj pad najveći na lokalnom nivou Realan pad javnih prihoda u Q3 2013. u odnosu na isti period prethodne godine zabeležen je na svim nivoima države, pri čemu je najmanji pad zabeležen kod prihoda Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje (RFZO), dok je na nivou budžeta Republike zabeležen znatno veći pad, a najveći pad prihoda zabeležen je na lokalnom nivou države. Brži pad prihoda lokalnog u odnosu na ostale nivoe države posledica je smanjenja stope poreza na zaradu i povećanja neoporezivog dela zarade u junu 2013. (sto je negativno uticalo i na prihode budžeta Republike), kao i pada ostalih poreskih prihoda, što predstavlja preneti efekat ukidanja kvazifiskalnih dažbina u septembru 2012.

Dok rashodi drugih nivoa države rastu, na lokalnom nivou se beleži pad... Istovremeno, realan pad konsolidovanih javnih rashoda u Q3 2013. u odnosu na Q3 2012. predstavlja rezultantu umerenog rasta rashoda budžeta Republike i RFZO i nešto značajnijeg pada rashoda lokalnog nivoa države. Divergentno kretanje rashoda lokalnog u odnosu na ostale nivoe države posledica je oštrijeg smanjenja prihoda na lokalnom nivou.

...pre svega kroz snažno smanjenje lokalnih javnih investicija i izdataka na socijalnu pomoć Uštede na rashodima lokalnog nivoa države, izazvane smanjenjem prihoda, ostvarene su pre svega kroz izrazito veliko realno smanjenje kapitalnih rashoda (za gotovo 40% u odnosu na Q3 2012.) i značajno smanjenje rashoda na socijalnu zaštitu, dok su rashodi za zarade zaposlenih i za robu i usluge umereno porasli. Ovakva kretanja su konzistentna sa dinamikom ostvarenom u periodu od sredine 2011. do sredine 2012. godine, kada su lokalne samouprave značajan rast prihoda od poreza na zarade iskoristile pre svega za povećanje rashoda na zarade i robu i usluge, a u znatno manjom meri za javne investicije.

I pored značajnog smanjenja prihoda u periodu Q1-Q3 2013. godine, lokalni nivo države je u tom periodu, za razliku od ostalih nivoa države, ostvario budžetski suficit - u kumulativnom iznosu od 10,7 mlrd. dinara. Ipak, podaci iz prethodnih godina ukazuju na snažnu sezonalnost u rashodima lokalnog nivoa države, tako da u poslednjem kvartalu u godini obično bude zabeležen značajan rast rashoda i deficit u ovog nivoa države. Stoga se može očekivati da lokalni nivo države do kraja 2013. godine iskoristi najveći deo akumuliranih sredstava (suficita iz prethodnih kvartala), tako da njegov doprinos konsolidovanom fiskalnom deficitu u 2013. može biti neutralan ili blago negativan.

Analiza kretanja javnog duga

Javni dug Srbije na kraju oktobra 2013. iznosio je 19,3 milijardi evra (59,8% BDP-a) Prema zvaničnim podacima Ministarstva finansija, na kraju oktobra 2013. javni dug Srbije iznosi je 19,3 milijardi evra (oko 59,8% BDP), što je za oko 400 miliona evra više nego na kraju Q2. Relativni rast javnog duga u periodu jul-oktobar (za 0,4% BDP) je sporiji od nominalnog rasta (400 miliona evra, što je približno 1,3% BDP), usled realne apresijacije kursa i rasta BDP. Rast javnog duga na kraju oktobra u odnosu na kraju Q2 posledica je fiskalnog deficitu koji je ostvaren u tom periodu, budući da je indirektan dug na kraju oktobra gotovo nepromenjen u odnosu na kraju juna. Ipak rast javnog duga u periodu jul-oktobar je bio manji od ukupnog fiskalnog deficitu u tom periodu (koji je iznosio oko 570 miliona evra), što ukazuje da je deo fiskalnog deficitu ostvarenog u periodu jul-oktobar finansiran is depozita države formiranih zaduživanjima u prethodnim mesecima. To potvrđuju i podaci o smanjenju depozita države u periodu jul-oktobar (vidi: Monetarni tokovi i politika).

Tabela T6-7. Srbija: Javni dug¹ 2000-2013.

	Kretanje javnog duga Republike Srbije u milijardama evra												
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Q1 2013	Q2 2013	Q3 2013	Okt. 2013
I. Ukupne direktnе obaveze	14,17	9,62	8,58	8,03	7,85	8,46	10,46	12,36	15,07	16,61	16,0	16,2	16,4
Unutrašnji dug	4,11	4,26	3,84	3,41	3,16	4,05	4,57	5,12	6,5	6,7	6,5	6,6	6,9
Spoljni dug	10,06	5,36	4,75	4,62	4,69	4,41	5,89	7,24	8,6	9,9	9,5	9,6	9,6
II. Indirektnе obaveze	-	0,66	0,80	0,85	0,93	1,39	1,71	2,11	2,60	2,78	2,9	2,9	2,9
III. Ukupan javni dug (I+II)	14,17	10,28	9,38	8,88	8,78	9,85	12,17	14,47	17,67	19,39	18,9	19,1	19,3
Javni dug / BDP ² (MF)	169,3%	50,2%	36,2%	29,4%	25,6%	31,3%	41,5%	45,1%	59,3%	57,7%	57,4%	58,1%	58,5%
Javni dug / BDP (QM) ³	169,3%	52,1%	37,8%	30,9%	29,2%	34,8%	44,6%	46,9%	59,4%	62,2%	60,2%	59,4%	59,8%

1) Prema Zakonu o javnom dugu, javni dug obuhvata dug Republike koji nastaje po osnovu ugovora koji zaključi Republika, po osnovu hartija od vrednosti, po osnovu ugovora, odnosno sporazuma kojim su reprogramirane obaveze koje je Republika preuzela po ranije zaključenim ugovorima, kao i emitovanim hartijama od vrednosti po posebnim zakonima, dug Republike koji nastaje po osnovu date garancije Republike ili po osnovu neposrednog preuzimanja obaveze u svojstvu dužnika za isplatu duga po osnovu date garancije, odnosno po osnovu kontragarancije koju daje Republika, dug lokalne vlasti za koje je Republika dala garanciju.

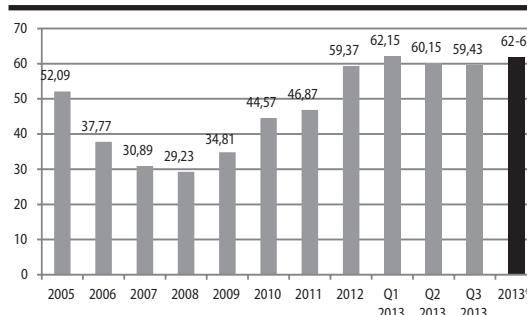
2) Procena Ministarstva finansija Republike Srbije

3) Procena QM (Kao osnov za poređenje koristi se suma nominalnog BDP u tekućem i u prethodna tri kvartala)

Izvor: Podaci Ministarstva finansija Republike Srbije i procena QM-a

**Rast indirektnog
duga privremeno
zaustavljen, ali je
za njegovo trajno
zaustavljanje
neophodno u kratkom
roku završiti proces
restrukturiranja javnih
preduzeća**

Nakon više od pet godina, u Q3 (kao ni u oktobru) nije zabeležen rast indirektnog duga države u odnosu na prethodni kvartal, što se ocenjuje kao pozitivno, budući da se gotovo petina rasta javnog duga u periodu od kraja 2008. do kraja Q3 2013. odnosi na rast indirektnog duga po osnovu datih garancija od strane države, pre svega na zaduženje javnih preduzeća. Procenjuje se da je zaustavljanje rasta indirektnog duga države posledica relativno dugog trajanja procesa rekonstrukcije Vlade Republike Srbije, kao i činjenice da su najveći korisnici državnih garancija (Srbijagas, Železara i dr.) početkom 2013. godine dobili značajna sredstva po osnovu pozajmica garantovanih od strane države, tako da u Q3 nije bilo potrebe za izdavanjem novih garancija. Ipak, u oktobru je najavljen izdavanje novih garancija (pre svega za zajmove Srbijagasa). Za trajno zaustavljanje rasta indirektnog duga neophodno je u kratkom roku završiti restrukturiranje javnih preduzeća koja su najveći korisnici državnih garancija (pre svega Srbijagasa).

Grafikon T 6-8: Kretanje javnog duga Srbije (% BDP)

Izvor: Obračun QM-a

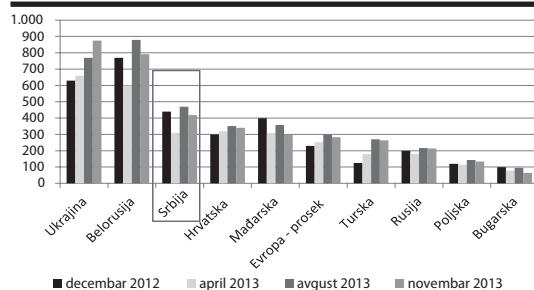
U periodu jul-oktobar nivo direktnog zaduživanja u zemlji je porastao za 300 miliona evra, što je pre svega ostvareno kroz emitovanje trezorskih zapisa. Visoko interesovanje investitora za domaće trezorske zapise je posledica stabilnog kursa dinara i relativno visoke kamatne stope na trezorske zapise, što obezbeđuje relativno visoke stope prinosa. Ipak, s obzirom da je reč o vrlo mobilnom kapitalu, povećanje fiskalnih rizika bi moglo da dovede do relativno brzog povlačenja ovog kapitala, tako da se na taj izvor finansiranja ne može računati kao na izvestan u narednom periodu.

**Rizik ulaganja u
obveznice Srbije blago
opada, a za osetniji pad
potrebna je primena
najavljenih mera
štednje i zaključivanje
aranžmana sa MMF-om**

Kao i u prethodnom periodu, i u novembru 2013. Srbija spada u grupu zemalja Centralne i Istočne Evrope sa najvećim rizikom ulaganja u državne obveznice, merenog *Emerging Markets Bond Indeksom* (EMBI) – veći rizik nose samo obveznice Ukrajine i Belorusije. Ipak, u odnosu na avgust 2013. zabeležen je pad vrednosti ovog indeksa za Srbiju za oko 11%, što je posledica opšteg pada vrednosti ovog indeksa za zemlje Centralne i Istočne Evrope (za oko 8%), kao i najave mera fiskalne konsolidacije od strane Ministarstva finansija, početkom oktobra. Procenjuje se da je izostanak osetnijeg pada vrednosti ovog indeksa za Srbiju nakon objave paketa mera fiskalne konsolidacije posledica činjenice da u prethodnim godinama najavljene mere često u značajnoj meri nisu bile sprovedene. Stoga je za osetnije smanjenje vrednosti ovog indeksa (pod pretpostavkom izostanka makroekonomskih šokova na nivou Evrope i Sveta) neophodno u kratkom roku primeniti najavljene mere i kroz dalju razradu programa fiskalne konsolidacije omogućiti zaključivanje aranžmana sa MMF-om.

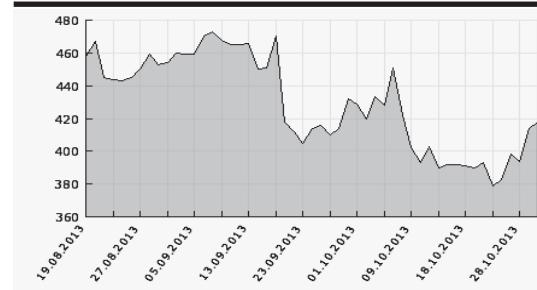
6. Fiskalni tokovi i politika

Grafikon T6-9. Srbija i odabrane države Centralne i Istočne Evrope: EMBI

Izvor: Internet stranica www.cbonds.info

Grafikon T6-10. Srbija: Kretanje EMBI u periodu avgust-novembar 2013.

Izvor: Internet stranica www.cbonds.info

U novembru 2013. Srbija je emitovala petogodišnje evroobveznice u vrednosti od 1 mlrd. evra, uz kamatnu stopu od 5,875% (i stopu prinosa za investitore od 6,125%). Uslovi pod kojima su emitovane evroobveznice su nešto lošiji u odnosu na prethodnu emisiju izvršenu u januaru, usled smanjenja ekspanzivnosti monetarne politike Feda i Evropske centralne banke od maja 2013, te činjenice da je već sredinom godine postalo jasno da će fiskalni deficit u 2013. biti znatno veći od planiranog. Budući da je stopa prinosa na petogodišnje evroobveznice Srbije veća u odnosu na stope prinosa na uporedive evroobveznice drugih zemalja regiona (u kojima se ova stopa se kreće od oko 3,5% u Rumuniji do oko 6% u Sloveniji), procenjuje se da visina kamatne stope na evroobveznice Srbije u znatnoj meri predstavlja posledicu rastućeg fiskalnog deficit-a i rasta rizika od krize javnog duga.

Zaduživanje preko trezorskih zapisa rešava problem likvidnosti budžeta, ..., ali rastu rizici i troškovi javnog duga

Visoke kamatne stope, uz očekivanu stabilnost kursa u kratkom roku, omogućuju visoku zaradu za investitore (*videti poglavlje 7*), što generiše visoku tražnju za trezorskim zapisima. Zaduživanjem preko trezorskih zapisa država rešava problem likvidnosti budžeta, ali se istovremeno povećavaju rizici i troškovi javnog duga. Rast apsolutnog iznosa kratkoročnog javnog duga, i njegovog učešća u ukupnom javnom dugu, povećava rizik od naglog povlačenje investitora. U tom slučaju država bi teško mogla da obezbedi neophodna sredstva za isplatu dospelih kratkoročnih hartija od vrednosti, a navedene teškoće bi dodatno odvratila investitore od finansiranja države. Osim toga kamatne stope na kratkoročni dug su visoke, a to će dodatno povećati troškove kamata i otežati smanjenje fiskalnog deficit-a u budućnosti.

Javni dug na kraju 2013. iznosiće oko 62-63% BDP

Iako je od početka godine do kraja oktobra nivo javnog duga porastao za 1,6 mlrd. evra (oko 5% BDP), relativni porast (% BDP) je bio znatno manji (0,45% BDP), zbog znatne realne apresijacije kursa, te umerenog rasta BDP. Pod pretpostavkom da do kraja godine ne dođe do vanrednog povećanja fiskalnog deficit-a, a da se ostale makroekonomski varijable kreću u skladu sa zvaničnim projekcijama (realan rast BDP od 2%, prosečna međugodišnja stopa inflacije na kraju godine oko 5%), i da ne dođe do značajnije promene realnog kursa dinara prema evru, te da se zadrži dinamika kretanja indirektnih obaveza države zabeležena u prethodnom delu godine, procenjuje se da bi javni dug Srbije na kraju 2013. mogao iznositi oko 62-63% BDP. Značajnije odstupanje bilo koje od navedenih varijabli dovelo bi do odstupanja nivoa javnog duga u odnosu na navedenu projekciju.

Da bi se finansirao fiskalni deficit od oko 7% BDP u narednoj godini je neophodno dodatno zaduživanje države u iznosu od oko 2,5 mlrd evra. Ukoliko bi se tokom naredne godine smanjio fiskalni deficit za oko 1% BDP, potreba za zaduživanjem bi se smanjila za oko 300 miliona evra. Pri navedenom fiskalnom deficitu manje zaduživanje države moguće je samo u slučaju ako se u narednoj godini privatizuje Telekom, o čemu za sada, dolaze protivrečni signali iz Vlade. Kao rezultat visokog fiskalnog deficit-a i stagnacije privrede procenjujemo da će javni dug Srbije krajem 2014. godine biti blizu 70% BDP. Ukoliko bi se privatizovao Telekom, učešće javnog duga u BDP bi bilo manje za nekoliko procentnih poena. Međutim, postoji i rizik, da odnos javnog duga prema BDP poraste usled eventualne deprecijacije dinara.

**Za stabilizaciju javnog
duga potrebno dodatno
smanjenje deficit-a,
restriktivnije izdavanje
garancija i rigorozan
odabir infrastrukturnih
projekata koji će se
finansirati iz zajmova**

Za usporavanje rasta javnog duga (kao % BDP) u narednim godinama, neophodno je u narednom trogodišnjem periodu smanjiti fiskalni deficit na ispod 2% BDP, te značajno povećati restriktivnost politike izdavanja državnih garancija. Osim toga, neophodno je, primenom standardnih metoda analize koristi i troškova oceniti ekonomsku isplativost velikog broja projekata za čije finansiranje su zajmovi ugovoreni ili se ugovaraju, te za finansiranje odabrati one koji nose najveće ekonomske koristi. U prethodnoj deceniji je ugovoren finansiranje velikog broja projekata (putna i železnička infrastruktura, finansiranje izgradnje zdravstvenih i energetskih objekata i sl.), pri čemu zbog nedostatka projektne dokumentacije najveći deo tih sredstava nije iskorišćen. Procenjuje se da bi povlačenje svih tih sredstava u narednom periodu doveo do rasta javnog duga za par desetina procentnih poena BDP-a, što bi gotovo izvesno dovelo do krize javnog duga. Shodno tome, neophodno je redefinisanje prioriteta u finansiranju, tako da u narednom trogodišnjem periodu putem zajmova budu finansirani samo ekonomski i društveno najisplativiji projekti, čija ukupna vrednost bi morala biti višestruko manja od vrednosti svih projekata koji su u prethodnom periodu razmatrani.

6. Fiskalni tokovi i politika

Prilozi

Prilog 1. Srbija: međugodišnje realno kretanje konsolidovanog bilansa sektora države¹⁾, 2008-2013.

	2008	2009	2010	2011	2012				2013				
					Q1	Q2	Q3	Q4	Q1-Q4	Q1	Q2	Q3	Q1-Q3
I UKUPNI PRIHODI													
1. Tekući prihodi	3,3	-8,7	-1,5	-4,6	1,7	4,8	-0,8	-3,2	0,6	-5,8	-3,2	-2,4	-3,8
Poreski prihodi	3,5	-9,1	-1,5	-4,4	1,7	4,5	-0,9	-4,4	0,1	-6,2	-2,9	-2,5	-3,9
Porez na dohodak	3,7	-8,8	-2,5	-4,1	1,9	5,3	1,9	-4,4	1,0	-4,2	-2,1	-3,2	-3,2
Porez na dobit	6,3	-10,8	-3,9	-2,9	4,6	4,6	1,3	-1,6	2,1	-4,9	-12,3	-18,8	-12,3
PDV	18,5	-27,0	-3,6	3,9	51,5	39,9	25,4	15,0	35,1	-28,2	-7,9	39,6	-7,2
Akcize	2,5	-10,2	-0,7	-4,0	-4,0	6,9	0,9	-3,7	0,0	-2,1	-0,6	-6,2	-3,1
Carine	0,7	11,6	4,2	0,6	-5,7	-3,0	8,5	-7,0	-1,2	9,5	20,1	-10,9	4,1
Doprinosi	1,8	-32,4	-14,9	-21,5	-18,6	-8,6	-11,4	-17,6	-14,0	-15,3	-20,5	-16,9	-17,7
Ostali poreski prihodi	4,3	-7,0	-6,5	-3,9	4,8	6,1	0,7	-3,4	1,9	-3,0	-4,4	7,3	0,0
Neporeski prihodi	-2,3	-4,9	14,5	-15,2	-9,7	7,6	-12,0	-19,2	-8,8	-14,2	-15,6	0,2	-10,0
2. Kapitalni prihodi	2,6	-11,3	5,8	-6,1	0,1	-1,1	-19,0	-4,3	-6,2	-22,0	-9,4	3,0	-9,4
	-76,8	-41,4	-66,8	468,2	124,1	259,1	176,7	373,3	304,5	159,3	-63,5	-26,5	0,7
II UKUPNI RASHODI													
1. Tekući rashodi	4,5	-4,8	-1,7	3,3	10,3	9,2	-2,9	1,5	4,3	-10,4	-6,7	2,1	-5,0
Rashodi za zaposlene	6,9	-3,3	-2,2	3,1	8,2	9,3	-1,7	1,4	4,1	-7,2	-5,2	3,7	-2,9
Kupovina roba i usluga	10,9	-6,0	-5,9	0,4	6,6	6,3	-5,7	1,4	2,0	-2,1	-5,7	-3,8	-3,9
Otplata kamata	-5,7	-0,3	4,3	9,4	15,0	-2,3	-11,4	1,5	-13,4	-20,3	15,8	-6,9	
Subvencije	-13,3	19,0	40,6	7,4	42,6	56,4	-36,2	82,9	29,1	-24,6	-20,6	36,1	-5,8
Socijalni transferi	10,1	-26,0	13,9	5,8	3,8	2,9	-0,3	-6,1	-0,1	-6,4	-2,5	-1,2	-3,4
od ţega; penzije ⁵⁾	9,5	2,2	-3,9	3,9	8,4	7,4	3,1	-0,5	4,4	-4,8	-4,1	-1,6	-3,5
Ostali tekući rashodi	14,9	6,7	-6,1	23,9	-17,1	36,8	12,2	11,8	9,9	-19,8	-29,4	13,9	-14,3
2. Kapitalni rashodi	-4,3	-6,7	-11,8	5,3	48,7	8,3	-14,9	2,3	6,0	-53,6	-30,2	-17,4	-33,3
III OTPLATE DOMAĆIH DUGOVA, BUDŽETSKI KREDITI I DOKAPITALIZACIJE													
12,3	-2,4	35,2	-25,6	-18,3	-45,2	-54,7	-26,3	-37,9	-41,9	-37,6	63,2	-20,8	
IV UKUPNI RASHODI, GFS (II+III)													
4,6	-4,8	-1,1	-3,8	9,8	7,7	-3,5	1,2	3,6	-10,8	-7,1	2,5	-5,1	

Izvor: Tabela P-6 u Analitičkom prilogu.

1) Videti fusnotu 1) u Tabeli T7-1.

2) Porez na promet/PDV umanjen za nove poreske kredite privrede.

3) Doprinosi umanjeni za kompenzacije između PIO fonda, Fonda za Razvoj i preduzeća dužnika PIO fondu.

4) Procena FREN. Videti tabelu P-6 u Analitičkom prilogu za objašnjenje.

5) Odnosi se samo na izdatke za tekuće penzije.

Napomena:

Realni rast dobijen je primenom prosečnog baznog indeksa cena na malo (baza decembar 2003) na kvartalne podatke.

Prilog 2. Srbija: konsolidovani bilans sektora države¹⁾, 2008-2013.

	2008	2009	2010	2011	2012				2013				
					Q1	Q2	Q3	Q4	Q1-Q4	Q1	Q2	Q3	Q1-Q3
I UKUPNI PRIHODI													
1. Tekući prihodi	1.145,9	1.146,5	1.223,4	1.302,5	312,6	339,7	355,1	398,0	1.405,4	330,0	362,4	370,2	1.062,6
Poreski prihodi	1.143,1	1.139,2	1.215,7	1.297,9	311,7	337,7	354,0	390,4	1.393,8	327,3	361,3	368,6	1.057,3
Porez na dohodak	1.000,4	1.000,3	1.056,5	1.131,0	276,3	298,1	315,6	335,9	1.225,9	296,4	321,8	326,4	944,6
Porez na dobit	136,5	133,5	139,1	150,8	35,8	41,2	41,4	46,7	165,3	38,2	39,9	36,0	114,0
PDV	39,0	31,2	32,6	37,8	22,9	10,9	10,3	10,7	54,8	18,4	11,0	15,4	44,8
Akcize	110,1	134,8	152,2	170,9	34,6	40,6	54,9	51,0	181,1	42,5	53,7	52,3	148,5
Carine	64,8	48,0	44,3	38,8	7,7	9,0	9,3	9,8	35,8	7,3	7,9	8,2	23,4
Doprinosi	312,7	318,8	323,0	346,6	85,9	94,6	94,5	103,9	378,9	93,4	99,7	108,3	301,4
Ostali poreski prihodi	35,6	37,1	46,0	43,5	9,7	11,7	10,8	10,4	42,6	9,3	10,9	11,6	31,8
Neporeski prihodi	142,7	138,8	159,2	166,9	35,4	39,6	38,4	54,5	167,9	30,9	39,5	42,2	112,7
2. Kapitalni prihodi	1,4	0,9	0,3	2,0	0,6	1,3	0,8	6,0	8,7	1,9	0,5	0,6	3,0
II UKUPNI RASHODI													
1. Tekući rashodi	-1.089,6	-1.155	-1.224,8	-1.324,8	-337,5	-368,6	-359,3	-414,6	-1.479,9	-350,9	-385,0	-398,3	-1.134,3
Rashodi za zaposlene	-293,2	-302,0	-308,1	-342,5	-85,5	-94,4	-91,2	-103,6	-374,7	-93,8	-98,1	-93,8	-285,7
Kupovina roba i usluga	-181,2	-187,4	-202,5	-216,3	-51,2	-62,9	-53,8	-67,7	-235,7	-49,6	-55,3	-66,5	-171,5
Otplata kamata	-17,2	-187,4	-34,2	-44,8	-15,4	-13,4	-23,3	-16,2	-68,2	-18,9	-27,5	-27,2	-73,6
Subvencije	-77,8	-22,4	-77,9	-80,5	-22,6	-25,2	-19,6	-44,2	-111,5	-19,0	-22,0	-28,5	-69,5
Socijalni transferi	-496,8	-63,1	-579,2	-609,0	-154,9	-161,1	-163,5	-173,0	-652,5	-162,4	-173,0	-172,6	-508,1
od ţega; penzije ⁵⁾	-331,0	-556,4	-394,0	-422,8	-112,5	-172,8	-179,2	-124,1	-473,7	-120,0	-124,6	-125,3	-369,9
Ostali tekući rashodi	-23,5	-387,3	-22,9	-31,7	-7,9	-11,7	-8,0	-9,8	-37,4	-7,1	-9,1	-9,7	-25,9
2. Kapitalni rashodi ⁶⁾	-106,0	-24,0	-105,1	-111,1	-25,3	-22,5	-30,0	-48,6	-126,3	-13,2	-17,3	-26,5	-56,9
III OTPLATE DOMAĆIH DUGOVA, BUDŽETSKI KREDITI I DOKAPITALIZACIJE													
-19,1	-20	-29,9	-24,9	-4,7	-5,7	-2,3	-3,9	-16,6	-3,1	-3,9	-4,1	-11,0	
IV UKUPNI RASHODI, GFS (II+III)													
-1.214,8	-1.268,3	-1.359,8	-1.460,8	-367,5	-396,7	-391,6	-467,0	-1.622,8	-367,1	-406,2	-428,9	-1.202,2	

Izvor: Tabela P-6 u Analitičkom prilogu.

1) Videti fusnotu 1) u Tabeli T7-1.

2) Porez na promet/PDV umanjen za nove poreske kredite privrede.

3) Doprinosi umanjeni za kompenzacije između PIO fonda, Fonda za Razvoj i preduzeća dužnika PIO fondu.

4) Procena FREN. Videti tabelu P-6 u Analitičkom prilogu za objašnjenje.

5) Odnosi se samo na izdatke za tekuće penzije.

Napomena:

Realni rast dobijen je primenom prosečnog baznog indeksa cena na malo (baza decembar 2003) na kvartalne podatke.

Prilog 3. Srbija: Stopa realnog međugodišnjeg rasta javnih prihoda i javnih rashoda po nivoima vlasti

	Q3 2013/Q3 2012			
	Konsolidovani budžet	Budžet Republike	RFZO	Lokalne samouprave
A Ukupni prihodi (I)+(II)	-2,5	-6,0	-0,9	-6,8
I Tekući prihodi (1)+(2)	-2,6	-6,0	-0,5	-10,4
1. Poreski prihodi	-3,2	-6,6	-2,0	-14,4
1.1. Carine	-17,0	-17,0	-	-
1.2. Porez na dohodak građana	-18,8	-19,1	-	-18,6
1.3. Porez na dobit pravnih lica	39,6	39,0	-	-
1.4. PDV	-6,2	-6,2	-	-
1.5. Akcize	-10,9	-10,9	-	-
1.6. Porezi na imovinu	-100,0	-	-	5,7
1.9. Ostali poreski prihodi	0,2	5,4	-	-11,2
1.10. Doprinosi za socijalno osiguranje	7,3	-	-2,0	-
2. Neporeski prihodi	2,9	-0,3	140,6	3,2
II Kapitalni prihodi	-26,5	-	48,0	122,9
III Transferi sa ostalih nivoa države	-	-	-1,9	3,5
IV Donacije	133,3	14,9	-	303,3
B Ukupni javni rashodi (I)+(II)+(III)+(IV)	2,5	4,3	4,8	-7,7
I Tekući rashodi	3,7	0,9	4,8	0,6
1.1 Zarade	-3,8	-0,7	-14,2	2,5
1.2. Kupovina roba i usluga	15,8	7,8	27,2	3,0
1.3 Otplata kamate	9,5	10,3	-91,9	-6,6
1.4 Subvencije	36,1	56,7	0,0	0,4
1.5 Socijalno osiguranje i socijalna pomoć	-1,2	15,2	14,6	-12,6
1.6 Transferi ostalim nivoima vlasti	-	-12,1	-	-
1.7 Ostali tekući rashodi	13,9	-3,5	1007,6	18,9
II Kapitalni rashodi	-17,4	59,6	6,8	-39,6
III Strateške rezerve	-	3273,0	-	-2,9
IV Neto pozajmice	63,2	69,8	-	59,4

Izvor: Obračun QM-a